

Ansvarstagande avseende ansvarsfullt producerad soja

Bakgrund sojaodling

Soja är en av världens största och viktigaste grödor för produktion av vegetabiliskt protein och fett. Huvuddelen av sojan går till sojamjöl för djurfoder för produktionen av kött, mjölk, ägg och odlad fisk. Ur sojabönan utvinns även sojaolja.

I takt med ökad global konsumtion av kött och andra animaliska livsmedel, framförallt i Asien, har den globala efterfrågan på soja ökat snabbt. De största producentländerna är USA, Brasilien och Argentina. För att möta den ökade efterfrågan har sojaodlingen expanderat kraftigt, framförallt i Sydamerika – t ex Brasilien, Argentina, Paraguay och Bolivia. Men sojaproduktion ökar också i Kina, Indien, Kanada, Ryssland, Nigeria och Moçambique och alltmer även i delar av Europa. Odlingsmetoderna varierar mycket och sker i både småskalig och industriell omfattning med stora skillnader i produktivitet och hållbarhet.

I Sydamerika har den många gånger extremt storskaliga odlingen expanderat på bekostnad av unika naturområden som Atlantregnskog, Cerrado och Chaco. Även Amazonas har påverkats. Med förlusten av värdefull biologisk mångfald följer även förlust av viktiga ekosystem-tjänster som vattenförsörjning och pollinering, samt stora utsläpp av växthusgaser. I sojaodlingen används stora mängder kemikalier med negativa effekter på miljö och människors hälsa. Det förekommer också inslag av tvångs- och slavarbete samt att lokalbefolkningar berövas rättigheter till sin mark. Samtidigt bidrar sojaodlingen till en ekonomisk utveckling i berörda länder.

Den svenska konsumtionen av animaliska livsmedelsprodukter har oftast en koppling till sojaodling i Sydamerika. Men utvecklingen med import från nya områden ger både nya utmaningar och nya möjligheter. De krav som ställs från den svenska livsmedelsmarknaden kan därför stödja en mer ansvarsfull utveckling såväl i Sydamerika som i andra odlingsområden, bidra till att utveckla en marknad för ansvarsfullt producerad soja och premiera den produktion som på ett trovärdigt sätt intygas uppfylla kriterier för ansvarsfull produktion eller en trovärdig standard.

Svenska sojodialogen

Bakom Sojodialogen står svenska foderföretag, livsmedelsproducenter, intresseorganisationer och handelsföretag i hela kedjan från jord till bord, samt Världsnaturfonden/WWF. Genom ansvarstagandet vill deltagarna bidra till utvecklingen av och en ökad efterfrågan på mer ansvarsfullt producerad soja. Dialogmötena är helt konkurrensneutrala och Chatham House regler gäller. Den svenska sojodialogen etablerades 2012. Den första avsiktsförklaringen signerades av 27 företag och organisationer 2014.

I november 2017 har 33 företag och organisationer ställt sig bakom en uppdaterad frivillig överenskommelse att ställa krav på att den soja som använts i den egna produktionen, inom ramen för vad respektive företag i sin egen leverantörskedja själv kan påverka, är ansvarsfullt producerad. Ansvarstagandet gäller oavsett om sojan använts i svensk produktion eller i produktionen av importerade livsmedel. För närvarande gäller ansvarstagandet indirekt soja, i form av sojamjöl, som använts som foder till animaliska produkter, såsom rött och vitt kött, ägg, mjölk samt odlad fisk, men även soja för humankonsumtion. Ambitionen är att ansvarstagandet i framtiden skall komma att inkludera även sojaolja och andra sojaprodukter. Företagen har åtagit sig att publikt redovisa hur de uppfyllt sina åtaganden.

Ansvarsfullt producerad soja

Ansvarsfull produktion inkluderar bland annat krav på hänsyn till natur, miljö och lokalsamhällen, godtagbara villkor för arbetare och ansvarsfull användning av lantbrukskemikalier. Ett viktigt krav är att expansion av odlingar inte sker i områden med höga naturvärden eller förstör viktiga ekosystemtjänster eller sociala/kulturella värden.

Sojodialogen godkänner två metoder för att säkerställa ansvarsfull produktion. Certifiering enligt ett trovärdigt certifieringssystem eller genom verifieringsmetodiken utvecklad nedan.

Certifiering

Certifieringen innebär att en oberoende kontrollant granskar gårdarna som odlar soja mot utvecklade miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetskriterier. Sojodialogen godkänner för närvarande certifieringssystemen RTRS (Round Table on Responsible Soy), ProTerra, EU-ekologiskt eller

IFOAM. Huvuddelen av den certifierade sojan enligt RTRS och ProTerra är odlad i Sydamerika.

Verifiering

Sojdialogen anser också att det kan finnas andra hållbarhetsinitiativ som kan säkerställa ansvarsfullt producerad soja. För detta har Sojdialogen utvecklat en metodik för egen utvärdering som bygger på låg hållbarhetsrisk.

- I. Sojan kan på ett trovärdigt sätt spåras till land/region.
- II. Landet/regionen i fråga är politiskt stabilt, har en demokratisk och effektiv styrning, mycket låg risk för korruption inom myndigheter, samt ett effektivt upprätthållande av lagefterlevnad. Detta bedöms efter indexen:
 - o *Foreign Trade Association Business Social Compliance Index (BSCI) > 90/100*
 - o *World Bank's Regulatory Quality Index (WBRQ) = 90-100*
 - o *Fragile State Index (FSI) < 40/120*
 - o *Transparency International Corruption Perception Index (TICPI) > 80/100*
- III. Därutöver ska det säkerställas att:
 1. sojaproduktionen är underställd sociala och miljömässiga lagkrav,
 2. sojaproduktionen uppfyller gedigna miljökrav, inkluderat skydd för hotade arter, våtmarker, zoner längs vattendrag, bördighet, vatten och luftkvalitet,
 3. sojaproduktionen inte leder till avskogning eller omvandling av värdefulla naturområden,
 4. det finns ett etablerat brett arbete för ständigt förbättrade produktionsmetoder,
 5. hanteringen av jordbrukskemikalier är säker samt att det finns ett förbud eller ett krav på utfasning av de som listas under [Stockholm](#) och [Rotterdam](#) konventionerna och World Health Organization [WHO1a+b](#).
 6. barn- och tvångsarbete samt diskriminering är förbjudet och att säkra arbetsförhållanden, föreningsfrihet och rimliga löner är garanterade.
 7. lagliga och traditionella markrättigheter respekteras.
- IV. En oberoende revisor med god kunskap inom området verifierar utvärderingen med hänvisning till relevanta lagar och/eller annan trovärdig information.

Ansvarstagande avseende ansvarsfullt producerad soja.

Svenska konsumenter ska kunna känna sig trygga när de väljer produkter från undertecknande företag och organisationer, oavsett om de kommer från den svenska produktionen eller är importerade, då dessa aktivt bidrar till en mer ansvarsfull utveckling av den globala sojaproduktionen.

För företag:

Vi avser att, inom ramen för vad vårt företag i vår egen leverantörskedja själv kan påverka, ta ansvar för att all den soja som använts i foder för produktionen av animaliska livsmedel och sojaprodukter för humankonsumtion, premierar ansvarsfull produktion, oavsett om varan har svenskt eller utländskt ursprung.

Vi tar ansvar för att:

100 % av den soja som används enligt ovan skall vara ansvarsfullt producerad. Det uppfylls genom att sojan är certifierad enligt trovärdig standard, alternativt att volymen täcks av sådana certifikat eller kommer från spårbart odlingsområde som av Sojdialogen värderats uppfylla kriterierna och bedömningen verifierats av oberoende tredje part.

Förutsättningarna för aktörer i olika led i värdekedjan att spåra sojafotavtrycket ser olika ut. Vår ambition är att en ökande andel av produkter som direkt eller indirekt är producerade med soja skall uppfylla motsvarande krav.

Vi kommer i vår årliga hållbarhetsredovisning eller annan extern redovisning rapportera hur vårt arbete framskrider.

För intresseorganisationer:

Vi stödjer detta ansvarstagande.

Datum: _____

Företag: _____

Underskrift ansvarig: _____

Namnförtydligande: _____

Titel: _____

E-mail: _____

Kontaktperson för svenska sojdialogen:

Namn: _____ Titel: _____

E-mail: _____

Telefon: _____ Mobil: _____

Ansvarstagandet skickas till Sojdialogens arbetsgrupp. Namnet på företaget läggs sedan upp på Sojdialogens hemsida.